

تحلیل محتوای کتاب ریاضی پنجم ابتدایی از منظر فعال و غیرفعال بودن براساس روش ویلیام رومی در

سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

صادق افتخاری

کارشناسی علوم تربیتی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تحلیل محتوای کتاب ریاضی پایه‌ی پنجم ابتدایی (متن، پرسش‌ها و تصاویر) از منظر فعال و غیرفعال بودن بر اساس روش ویلیام رومی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ می‌باشد. جامعه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش، کتاب ریاضی پایه‌ی پنجم بوده و کل کتاب به عنوان نمونه، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات، سیاهه‌ی تحلیل مبتنی بر روش ویلیام رومی است که براساس مبانی نظری تهیه و روایی آن توسط متخصصان علوم تربیتی دانشگاه شیراز تأیید شد. واحد مطالعه، درس‌های مندرج در کتاب و واحد تجزیه و تحلیل متن، پرسش‌ها و تصاویر کتاب است که بر اساس مقوله‌ی فعال و غیرفعال توسط فرمول ویلیام رومی تحلیل و ضریب درگیری آن‌ها مشخص شد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که متن کتاب ریاضی با ضریب درگیری ۰/۸۸، متنی فعال و پویاست. پرسش‌های کتاب با ضریب ۰/۶۵ نشان می‌دهد که پرسش‌ها نیز فعال هستند چراکه ضریب درگیری آن‌ها در محدوده‌ی تعیین شده توسط ویلیام رومی قرار دارد. تصاویر کتاب با ضریب درگیری ۰/۸۲ نشان‌دهندگی فعال و پویا بودن تصاویر است و زمینه را برای فعالیت و یادگیری فعال فراهم می‌کند. بنابراین هر سه مقوله متن، پرسش‌ها و تصاویر کتاب ریاضی پایه‌ی پنجم ابتدایی در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ در محدوده تعیین شده توسط ویلیام رومی قرار می‌گیرند و به روش فعال تدوین شده‌اند.

کلید واژه‌ها: تحلیل محتوا، مطالعات اجتماعی، پایه‌ی پنجم، فعال و غیرفعال، ویلیام رومی.

مقدمه

انسان با تربیت معنی پیدا می‌کند و پیشرفت‌ها و دست‌آوردهای او محصول و مرهون تربیت است. به قول کانت ۱: «بشر تنها با تعلیم و تربیت آدم تواند شد و آدمی جز چیزی از آنچه تربیت از او می‌سازد نیست» (کانت، ترجمه شکوهی، ۱۳۶۸). در این ارتباط، تربیت اجتماعی از اهمیت اساسی برای نظام تعلیم و تربیت هر کشور برخوردار است و ایجاد می‌کند که طرز تلقی ما نسبت به جهان، انسان، علم، یادگیری و شیوه‌های آن و سایر عناصر مربوط به تعلیم و تربیت تغییر کرده و دوباره توصیف شود. تعلیم و تربیت به علت ارتباط متقابل و عمیقی که با حوزه‌های مختلف معرفت و ارکان زندگی بشر دارد ناگزیر از تأثیر است و باید مطابق با تحولات جامعه، تجدید ساختار یافته تا بتواند پاسخگوی نیازها و خواست‌های افراد جامعه بوده و جامعه را در جهت تعالی سوق دهد (عطاران، ۱۳۸۳). از این رو باید در نظر داشت که دوره‌ی ابتدایی از دوران حساس و مهم در تعلیم و تربیت و به خصوص در شکل‌گیری شخصیت اجتماعی دانش‌آموزان است. اهمیت موضوع تحقیق زمانی بیشتر نمایان می‌شود که بدانیم با توجه به تحولی که در دوره‌ی ابتدایی به وجود آمده، به عبارت دیگر، پایه‌ی پنجم در سال ۹۲-۱۳۹۱ برای اولین بار بعد از حدود پنج دهه دوباره احیا شده و آگاهی از میزان فعال یا غیرفعال بودن محتوای آن در خصوص مؤلفه‌های اجتماعی و توجه برنامه‌ریزان به آن حائز اهمیت فراوان است. آموزش ریاضی در دوره‌ی ابتدایی خصوصاً در دوره‌ی پنجم آموزش، از اهمیت زیادی برخوردار است و نباید فراموش کرد که کودکان در این دوره در مرحله عملیات عینی قرار دارند؛ از این رو مسائل عینی و ملموس که مرتبط با موضوع زندگی فردی و اجتماعی او است، سریع و قابل فهم‌تر می‌باشد (چیت‌ساز، ۱۳۸۹).